

VERGETEN GENTSE SCHRIJVERS JULES DE SAINT-GENOIS DES MOTTES.

Sint-Martens Lennik 1813 - Gent 1867)

Archivaris, historicus, auteur van historische romans.

Jules Ludger Dominique Ghislain, baron de Saint-Genois des Mottes is geboren te Sint-Martens-Lennik uit een familie, voornamelijk door haar ouderdom en huwelijken. Hij was de zoon van Edouard Jean Nicolas. Hij werd opgevoed in een buitengoed te Meise. Hij studeerde rechten te Gent, waar hij Van Duyse leerde kennen, maar van zodra hij was afgestudeerd richtte hij al zijn aandacht naar de literatuur en de geschiedenis. Nog als student had hij deelgenomen aan een wedstrijd van de Académie royale de Bruxelles over l'Histoire des avoueries en Belgique... en zijn werk werd bekroond. Toen hem een leerstoel te Luik werd aangeboden, verkoos hij te Gent te blijven als rijksarchivaris van Oost-Vlaanderen. Hij publiceerde **Inventaire analytique des chartes des comtes de Flandre, avant l'avènement des princes de la maison de Bourgogne** en later **Catalogue méthodique et raisonné des manuscrits de la Bibliothèque de Gand**, catalogus van de handschriften van de universiteitsbibliotheek, een werk dat nog dagelijks geconsulteerd wordt (1849-1852).

In 1842 werd hij naar Wenen gestuurd om er de documenten te analyseren die uit onze archieven waren weggehaald en die betrekking hadden op de nationale vergaderingen in het verleden. In 1843 werd hij archivaris en bibliothecaris van de universiteit te Gent.

Zijn leuze was: “Cum libris liber” vrij te midden van boeken. Hij was tevens een actief lid van talloze genootschappen o.a. De Tael is gans het Volk. In 1846 werd hij lid van de Académie royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique. Hij werd officieel afgevaardigde op de Vlaamse Letterkundige Congressen. Met enkele collega's organiseerde hij de publicatie van de Biographie Nationale en zijn verzameling levensbeschrijvingen en historische biografieën blijft bijzonder verdienstelijk. Te Gent nam hij actief deel aan het werk van de Société des beaux-arts et de littérature, waarvan hij voorzitter werd.

Hij interesseerde zich ook aan de ontwikkeling van de Vlaamse literatuur, maar het Orangisme dat zoveel andere voormannen kenmerkte, was hem volkomen vreemd, en in de literaire fase van de Vlaamse Beweging heeft hij ruim zijn deel gehad. Willems, Blommaert, Snellaert, Ledeganck en Van Duyse behoorden op de meeste hartelijke wijze tot zijn vriendenkring. Hij was de stichter en voorzitter van Kunstgenootschap en in 1851 behoorde hij samen met Rens, Serrure, Heremans, Van Duyse en anderen tot de stichters van het Willemsfonds (een samenwerking van liberalen en katholieken), waarvan hij de eerste voorzitter (1851-1861; overtuigd gelovig katholiek) werd. In 1848 werd hij katholiek gemeenteraadslid te Gent; in 1854 werd hij schepen van onderwijs. Hij was de vertrouwensman bij uitstek van eerste minister Pieter De Decker (1855-1857). de Saint-Genois schreef en sprak vlot en gemakkelijk Nederlands. Een straatnaam de Gentbrugge is naar hem genoemd.

Hij overleed in zijn zomerresidentie in de Groendreef op Rooigem in 1867. Hij werd begraven op het Campo Santo. Het borstbeeld op zijn graf is het werk van beeldhouwer Antoon Van Eenaeme (1827-1873).

Zijn louter historisch werk beschouwde de Saint-Genois als arbeid in dienst van het vaderland. Gans zijn leven situeerde zich in de Gentse archief- en bibliotheekwereld. De geschiedbeoefening stond in de 19e eeuw op een bedroevend laag peil. De allesoverheersende zucht tot verheerlijking van het nationaal verleden, een ontstellend gebrek aan kritische zin en een onmogelijke opvatting van de historische objectiviteit, maken dat alles wat in die tijd werd gepubliceerd thans waardeloos is. Wat de Saint-Genois geschreven heeft is in hetzelfde bedje ziek. Hij was ook gedurende 35 jaar directeur van **Messenger des Sciences historique**, hét toonaangevend historisch tijdschrift van België in die tijd. Een Histoire de la ville de Gand heeft hij niet kunnen

afwerken.

Zijn historische novellen en romans zijn nauwelijks te tellen. Ze verschenen eerst als feuilletons in *Journal des Flandres*. Te beginnen met **Hembyse**, een Gentse geschiedenis van het einde van de 16e eeuw, in drie delen, 1835. Daarna **La Cour de Jean IV**, een Brabantse kroniek 1418-1421, twee delen, 1837. **Anna** (een Nederlandse roman), **Voyageurs belges du XIIIe au XVIIIe siècle** (1847). Hij heeft ook een vertaling gemaakt van Karel ende Elegast (1836). Alle werken getuigen van een grote belesenheid van de auteur, die zich in verschillende perioden grondig heeft ingewerkt... maar uit al die opgestapelde kennis treedt het didactisch element al te zeer op de voorgrond. Zijn romans roepen ook herinneringen op aan de gelijktijdige romans van Hendrik Conscience, maar in tegenstelling met deze is de populariteit van zijn werk van korte duur geweest. Hij schrijft lange, ingewikkelde en droge volzinnen, die met veel overbodige woorden de actie al te vaak lamleggen en het leesplezier grondig verstoren. Bovendien waren de historici van die tijd de mening toegedaan dat de invloed van Walter Scott en Victor Hugo – twee idealen van de Saint-Genois – verderfelijk was en waandenkeelden aankweekte, vooral bij vrouwen, de lezers bij uitstek van deze gewrochten. Later publiceerde hij meer historische novellen o.a. in de *Revue de Bruxelles*.

de Saint-Genois was een bescheiden, minzaam en oprecht man met afkeer voor extremisme. Zijn afkeer voor partijstrijd en de behoefte aan openheid en pluralisme is een lichtende fakkel die hij ons heeft doorgegeven.

Literatuur

Pierre De Decker, Saint-Genois des Mottes, *Biographie Nationale*, VII, 1880, p. 601-607.

Albert Derolez, Jules de Saint-Genois, medestichter en eerste voorzitter van het Willemsfonds (1813-1867),

De Vlaamse Gids, jg. 56, nr. 5, 1972, p. 33-37.

Daniël Van Ryssel.